

Hyvinvointialueiden ohjausosasto

8.9.2025

Hämeenlinnan hallinto-oikeus

hameenlinna.hao@oikeus.fi

Hallinto-oikeuden lausuntopyyntö 11.8.2025, diaarinumero 1743/2025

Valtiovarainministeriön lausunto Keski-Suomen hyvinvointialueen valituksesta hyvinvointialueiden rahoituksesta vuonna 2025

Hämeenlinnan hallinto-oikeus pyytää valtiovarainministeriöltä lausuntoa Keski-Suomen hyvinvointialueen valituksesta, joka koskee valtiovarainministeriön 5.6.2025 tekemää päätöstä Keski-Suomen hyvinvointialueen oikaisuvaatimukseen hyvinvointialueiden vuoden 2025 rahoituksesta annetusta päätöksestä (VN/34112/2024). Lausunto pyydetään toimittamaan viimeistään 8.9.2025.

1. Keski-Suomen hyvinvointialueen vaatimukset ja niiden perusteet

Keski-Suomen hyvinvointialue vaatii valtiovarainministeriön päätöksen (VN/34112/2024) muuttamista siten, että Keski-Suomen hyvinvointialueelle suoritetaan saamatta jäänyt määrä vuoden 2025 rahoituksesta korkoineen tai toissijaisesti päätös kumotaan ja asia palautetaan valtiovarainministeriölle uudelleen käsiteltäväksi.

Vaatimustensa perusteena Keski-Suomen hyvinvointialue vetoaa siihen, että vuoden 2025 rahoituspäätöksen perusteena olevista vuoden 2022 diagnoositiedoista on puuttunut huomattava osa Keski-Suomen hyvinvointialueen diagnoositietoja, minkä vuoksi rahoitus on perustunut merkittävilta osin virheellisiin tietoihin. Poiketen THL:n valtiovarainministeriölle antamasta selvityksestä, tietojen toimittaminen THL:lle olisi edellyttänyt alueella tietojärjestelmään tehtyä muutosta. Kyse on valituksen mukaan hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021) 27 §:ssä tarkoitettuihin tietoihin, jotka eivät ole olleet aiemmin tiedossa. Rahoitusta on jäänyt saamatta hyvinvointialueen arvion mukaan 45,6 miljoonaa euroa.

Valituksen mukaan THL:n asettama määräaika vuoden 2022 diagnoositietojen toimittamiselle (31.5.2024) ei ole perustunut Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetussa laissa (668/2008, 5 c §) edellytetyllä tavalla muutoksenhakukelpoiseen hallintopäätökseen, minkä vuoksi päätös ei ole saanut lainvoimaa. Valtiovarainministeriö ei voi objektiviteetti- ja

lainalaisuusperiaatteiden vastaisesti ottaa määräaikaan vedoten rahoituksessa huomioon toisen alueen tekemiä tietojen täydennyksiä ja jättää Keski-Suomen hyvinvointialueen täydennyksiä huomioon ottamatta. Myöskään viranomaisen antamia keskenään ristiriitaisia ohjeita ja neuvonantovelvollisuuden laiminlyöntiä ei tule soveltaa asiassa alueen vahingoksi.

Valituksen mukaan valtiovarainministeriö on laiminlyönyt asiassa vastuun asian selvittämisestä asianosaiselta ja jättänyt päätöksen perustelut epäselviksi katsomansa tilanteen varaan, minkä vuoksi päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen. Lopputuloksena rahoitus ei jakaudu hyvinvointialueiden kesken rahoituslain tarkoituksen mukaisella tavalla, eikä rahoitusperiaate tosiasiallisesti toteudu. Viime kädessä rahoituksen taso vaarantaa perustuslain 19 §:n 3 momentissa tarkoitettujen riittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen ja asettaa eri hyvinvointialueiden asukkaat eriarvoiseen asemaan keskenään.

2. Valtiovarainministeriön vastaus esitettyihin vaatimuksiin

2.1. Sovellettava lainsäädäntö

Hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021), jäljempänä rahoituslaki, 14 §:n 1 momentin mukaan hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen perusteena ovat hyvinvointialueen terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuollon palvelutarvekertoimet lasketaan terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuollon palvelujen tarvetta ja kustannuksia kuvaavien sairauksiin ja sosioekonomisiin tekijöihin perustuvien tarvetekijöiden ja niiden painokertoimien sekä 13 §:n 3 momentissa tarkoitettujen tehtäväkohtaisten painotusten perusteella. Tarvetekijät ja niiden painokertoimet ovat lain liitteenä.

Rahoituslain 14 §:n 3 momentin mukaan palvelutarvekertoimia määriteltäessä käytetään terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuollon sairauksiin ja sosioekonomisiin tekijöihin perustuvista tarvetekijöistä Digi- ja väestötietoviraston, Eläketurvakeskuksen, Kansaneläkelaitoksen, THL:n ja Tilastokeskuksen tietoja varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneeltä vuodelta. Jos tietoja varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneeltä vuodelta ei ole käytettävissä, kertoimen määrittelyssä käytetään uusimpia käytettävissä olevia tietoja.

Rahoituslain 25 §:n 1 momentin mukaan valtiovarainministeriö myöntää hyvinvointialueelle valtion rahoituksen hakemuksetta varainhoitovuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä.

Rahoituslain 27 §:n 1 momentin mukaan, jos oikaisuvaatimuksen tekemiselle 30 §:ssä säädetyn määräajan kuluttua ilmenee tietoja, jotka eivät ole olleet aikaisemmin tiedossa ja hyvinvointialueelta on tämän vuoksi jäänyt saamatta valtion rahoitusta, joka olisi lain mukaan kuulunut sille, on saamatta jäänyt

euromäärä suoritettava hyvinvointialueelle. Suoritettavalle määrälle on maksettava korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukainen vuotuinen korko sen kuukauden alusta, jona valtion rahoitus olisi tullut maksaa.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain (668/2008) 5 §:n 1 momentin mukaan THL:lle säädettyjen tehtävien hoitamista varten laitoksella on oikeus saada maksutta sekä salassapitovelvoitteiden ja muiden tietojen käyttöä koskevien rajoitusten rajoittamatta tunnistetietoineen väestöä koskevat välttämättömät tiedot momentissa säädetyiltä tahoilta. Momentin 1 kohta koskee viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:n mukaisia sosiaali- ja terveydenhuoltoa järjestäviä viranomaisia sekä yksityisesti sosiaali- ja terveysalan palveluja järjestäviä ja tuottavia tahoja, joilta THL:lle on oikeus saada mainitussa kohdassa tarkemmin säädetyt sosiaali- ja terveydenhuollon laitoshoidon ja avopalveluita sekä ensihoitoa koskevat tiedot.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain 5 c §:n 1 momentin mukaan rekisterinpitäjällä, jonka rekisteritietoja 5 §:n 1 momentissa tarkoitettu THL:n tiedonsaantioikeus koskee, on velvollisuus luovuttaa laitokselle 5 §:ssä tarkoitetut tiedot laitoksen päätöksen mukaisesti. Mainitun pykälän 2 momentin mukaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitos päättää 1 momentissa tarkoitetun tiedonantovelvollisuuden perusteella toteutettavista uusista tiedonkeruista sekä tiedonkeruiden laajentamisesta, niiden antamisesta noudatettavista määräajoista ja menettelytavoista sekä tiedonantajille toimitettavista palautetiedoista. Pykälän 3 momentissa säädetään mahdollisuudesta hakea oikaisua 2 momentissa tarkoitettuun päätökseen ja 4 momentissa valitusoikeudesta oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä.

Hallintolain (434/2003) 6 §:n mukaan viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti.

Hallintolain 31 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Hallintolain 34 §:n 1 momentin mukaan asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun.

2.2. Asiassa esitetty selvitys

Edellä mainitun lainsäädännön perusteella THL laskee vuosittain kaikkien rahoituslain 14 §:n 3 momentissa säädettyjen tietojen perusteella aluekohtaiset palvelutarvekertoimet, joiden perusteella valtiovarainministeriö laskee hyvinvointialueiden kyseiseen määräytymistekijään perustuvan rahoituksen. Keskeisessä asemassa tarvekertoimien määrittelyssä ovat THL:n ylläpitämissä

hoitoilmoitusrekistereissä olevat diagnoositiedot, joiden toimittamisesta THL:lle vastaavat hyvinvointialueet. Valituksessa kyseessä olevan vuoden 2025 rahoituksen pohjana ovat vuotta 2022 koskevat diagnoositiedot, jotka ovat olleet säädettyjen rekisteritietojen osalta uusimmat saatavissa olevat tiedot.

Valtiovarainministeriö on pyytänyt THL:ltä selvitystä hyvinvointialueiden oikaisuvaatimuksiin liittyen. THL:n 12.3.2025 antamassa selvityksessä (liite 5) kuvataan, miten THL ohjeistaa yhtenäiset kirjaamiskäytännöt sekä ohjaa terveydenhuollon Hilmo-tietojen tiedonkeruuta Hilmo-oppaassa. Opas ohjaa kaikkia tietojen toimittajia ja tukee ammattilaisten kirjaamista. Vuonna 2022 on ollut voimassa 1.1.2020 voimaan tullut Hilmo-opas (Hilmo – Sosiaali- ja terveydenhuollon hoitoilmoitus 2020: Määrittelyt ja ohjeistus: Voimassa 1.1.2020 alkaen, liite 8). Vuoden 2020 oppaan jälkeen on julkaistu kaksi opasta (vuonna 2023 voimaan tullut opas) ja alkuvuodesta 2025 julkaistu opas (Ohjeet tietojen toimittamiseen). Uusista oppaista informoidaan tietojen toimittajia ja järjestelmätoimittajia. Hilmo-tietoja THL:lle toimittaville organisaatioille järjestetään myös muuta kirjaamiseen ja tietojen toimittamiseen liittyvää ohjausta. Kirjaamiseen liittyen järjestetään mm. kirjaamisen koulutuksia ja THL:n verkkosivuille on koottu tarkempia tietoja: Usein kysyttyä hoitoilmoitustietojen kirjaamisesta. THL:llä on myös jatkuvaa yhteydenpitoa hyvinvointialueisiin ja tietojärjestelmätoimittajiin ja THL varmistaa osaltaan hoitoilmoitusrekisteritietojen laatua.

Valtiovarainministeriö on lisäksi pyytänyt THL:lta tarkempaa selvitystä Keski-Suomen hyvinvointialueen oikaisuvaatimuksessa mainittuun pitkäaikaisdiagnoosien kirjaamisohjeisiin liittyen. THL:n 17.4.2025 (liite 6) ja 27.5.2025 (liite 7) toimittamien selvitysten mukaan vuoden 2022 diagnoosien kirjaamista ohjeistettiin vuoden 2020 alusta voimaan tulleen hoitoilmoitusoppaan mukaan siten, että *pitkäaikaisdiagnoosi ilmoitetaan potilaan jokaisen käynnin ja hoitojakson tiedoissa. Sillä on yleensä merkitystä useiden käyntien tai hoitojaksojen aikana, vaikka ne eivät olisi hoidon varsinainen syy*. Hilmoissa on pitkäaikaisdiagnoosille erillinen tietokenttä, johon tietojen lähettäjä (esim. hyvinvointialueen tai palveluntuottajan tietojärjestelmätoimittaja) vie hyvinvointialueen (tai palveluntuottajan) tietojärjestelmään aiemmin tallennetut pitkäaikaisdiagnoosit riippumatta siitä, olivatko ne hoidon syy vai eivät. Kuntien ja hyvinvointialueiden tulee noudattaa kunakin kalenterivuonna voimassa olevia hoitoilmoitusoppaan mukaisia kirjaamisohjeita.

Valtiovarainministeriön THL:ltä saaman selvityksen mukaan hyvinvointialueiden on tullut toimittaa THL:lle vuoden 2025 rahoituksen perusteena olleet vuoden 2022 diagnoositiedot viimeistään 31.5.2024. Tämän niin kutsutun jäädytyspäivämäärän jälkeen tulleita aineistoja ei ole sisällytetty rahoituksen tarvelaskelmiin. Tästä säännöstä ei ole THL:n selvityksen mukaan tehty poikkeuksia mitään hyvinvointialuetta koskien. Edellä mainitun määräajan jälkeen vuoden 2022 hoitorekisteri-ilmoitustietoihin on vielä ollut mahdollista toimittaa

alueilta korjauksia ja täydennyksiä, mutta näitä muutoksia ei ole enää otettu huomioon vuoden 2025 rahoituksen perusteena. Täydennyksiä otetaan vastaan sen takia, että tietoja käytetään laajasti myös erilaisessa tutkimuskäytössä.

Keski-Suomen hyvinvointialueen oikaisuvaatimuksen (liite 3) ja valituksen (s. 2 alaviite 1) mukaan hyvinvointialue on toimittanut asiassa kyseessä olevat vuoden 2022 diagnoositietojen täydennykset THL:lle joulukuun 2024 ja tammikuun 2025 aikana.

2.3. Asian oikeudellinen arviointi

Rahoituslain 14 §:ssä säädetty hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen perusteella kohdennettava rahoitus perustuu lukuisiin tietolähteisiin, muiden ohella kunkin alueen asukaskohtaisiin diagnoositietoihin. THL laskee vuosittain alueelliset palvelutarvekertoimet rahoituslaissa säädetyn tietopohjan ja rahoituslain liitteessä olevien tarvetekijöiden perusteella. Valtiovarainministeriö laskee alueellisten palvelutarvekertoimien ja rahoituslain 13 §:n 3 momentissa tarkoitettujen terveyden, vanhusten- ja sosiaalihuollon laskennallisten kustannusten painotusten perusteella kullekin alueelle sosiaali- ja terveydenhuollon tarpeen määräytymistekijän mukaisen rahoituksen.

Tietojen toimittamisesta THL:n hoitoilmoitusrekisteriin ovat vastanneet vuoteen 2022 kunnat ja kuntayhtymät ja vuodesta 2023 hyvinvointialueet. Tietoja keräävänä viranomaisena THL:llä on toimivalta määrätä tietojen toimittamisen muodoista ja vuosittaisista määräajoista (laki Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta). Valituksessa kyseessä olevien vuoden 2022 diagnoositietojen toimittamisen määräaika on ollut 31.5.2024.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain 5 c §:n 2 momentin mukaan THL:n tulee tehdä *uusista* tiedonkeruista erillinen päätös, johon on myös säädetty oikaisuvaatimus- ja valitusoikeus. Valituksessa kyseessä oleva vuoden 2022 diagnoositietojen kerääminen hoitoilmoitusrekisteriin ei kuitenkaan ole mainitussa 2 momentissa tarkoitettu uusi tiedonkeruu, jota koskisi nimenomainen velvollisuus valituskelpoisen hallintopäätöksen tekemisestä. THL voi siten päättää tietojen toimittamisen vuosittaisesta määräajasta vapaamuotoisemmin, ilman erillisen valituskelpoisen hallintopäätöksen tekemistä. THL on kerännyt terveydenhuollon hoitoilmoitustietoja jo ennen mainitun sääntelyn voimaantuloa terveydenhuollon valtakunnallisista henkilörekistereistä annetun lain (556/1989) ja asetuksen (774/1989) nojalla. THL on siten voinut tältä osin päättää tietojen toimittamisen vuosittaisesta määräajasta vapaamuotoisemmin, ilman erillisen valituskelpoisen hallintopäätöksen tekemistä.

Sääntely mahdollistaa, että THL voi antaa olemassa olevaa tiedonkeruuta koskien esimerkiksi tarkentavaa ohjeistusta luovutettavista tiedoista ja luovutustavasta sekä muista tiedonantovelvollisuuden soveltamiseen liittyvistä

asioista. Asiasta ei edellytetä tehtäväksi erillistä valituskelpoista hallintopäätöstä. Tämä koskee siten esimerkiksi kunkin vuoden diagnoositietojen toimittamisen määräaikoja, joista tieto on laitettu nähtäväksi THL:n verkkosivuille. Tieto on ollut ajankohtaisesti nähtävillä kulloinkin raportoitavan vuoden osalta. Sen sijaan, mikäli tietosisältöihin kohdistuu merkittäviä muutoksia tai tiedonkeruuta laajennetaan, THL:n tulee tehdä muutoksesta uusi päätös neuvoteltuaan tiedonantajien tai heitä edustavien tahojen kanssa. THL on tehnyt hoitoilmoitusrekisterin tietojen keräämisestä valituskelpoisen hallintopäätöksen 22.5.2024 (valituksessa s. 3 ja s. 4 alaviite 5), kun tietojen toimitusvelvollisuus on laajennettu koskemaan myös yksityisiä terveystalvelujen tuottajia.

THL:n edellä mainittuun toimivaltaan sisältyy myös alueiden ohjeistaminen tietojen toimittamisessa sekä osaltaan tietojen laadun valvominen. THL:n tulee toiminnassaan noudattaa voimassa olevaa lainsäädäntöä kuten hallintolain 6 §:ssä säädettyjä hallinnon oikeusperiaatteita, joiden mukaan viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti ja viranomaisen toimien on oltava puolueettomia.

Valtiovarainministeriön saaman selvityksen mukaan THL on noudattanut asiassa voimassa olevaa lainsäädäntöä ja rahoituksen perusteena olevat tarvekertoimet on laskettu hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain mukaisesti. Täten perustetta Keski-Suomen hyvinvointialueen vuoden 2025 rahoitusta koskevan päätöksen muuttamiselle ei ole.

Hyvinvointialueiden rahoitus lasketaan rahoituslaissa säädettyjen tietojen perusteella sellaisena kuin kulloinkin huomioon otettavan vuoden mukaiset tiedot ovat laissa mainituissa tietolähteissä. Mahdollisia kunkin tietolähteen tietojen toimittamiseen sovellettavien määräaikojen jälkeen rekisteritietoihin korjattuja virheitä tai tietojen täydennyksiä ei enää oteta huomioon rahoituksessa. Toisin sanoen, rahoituslaskelma on rahoituslain mukainen, jos se vastaa ajankohdan rekisteritietoja. Valtiovarainministeriö vastaa rahoituksen toimeenpanosta ja myöntää rahoituslain 25 §:n 1 momentin mukaisesti hyvinvointialueelle valtion rahoituksen hakemuksetta varainhoitovuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä. Hyvinvointialueiden rahoituksen perusteena olevien tietojen tulee olla hyvissä ajoin tiedossa viimeistään edeltävän vuoden syksyllä rahoituksen toimeenpanoa varten. Tarvittava hyvinvointialueiden yleiskatteisen rahoituksen määräraha esitetään syksyllä, yleensä syyskuussa, tulevan vuoden valtion talousarviossa eduskunnan hyväksyttäväksi.

Rahoituslain periaatteena on, että rahoituksen perusteena olevien rekisteritietojen tarkistamista kyseisen vuoden tietojen poiminta-ajankohdan jälkeen ei oteta enää huomioon rahoituksessa. Ainoastaan nimenomaisen erillissäätelyn perusteella tästä periaatteesta voitiin poiketa vuoden 2024 hyvinvointialueiden rahoituksen osalta, kun tuolloin hyvinvointialueiden rahoituksen perusteena olleita kuntien tilinpäätöstietoja oikaistiin ja niissä havaittuja virheitä korjattiin rahoituslain

mukaiseen rahoituksen siirtolaskelmaan poiketen kuntien Valtiokonttorille määräaikaan mennessä toimittamista tilinpäätöstiedoista (30.6.2023 voimaan tulleet valtioneuvoston asetukset hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:n muuttamisesta (886/2023) ja kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen 7 §:n muuttamisesta (885/2023).

Valituksessa vedotaan rahoituslain 27 §:ään, jossa säädetään hyvinvointialueelta saamatta jääneen etuuden suorittamisesta ja viivästyskorosta. Mainittu pykälä koskee kuitenkin ainoastaan niitä tilanteita, joissa todetaan, että jo tehdyn päätöksen mukainen rahoitus ei ole määräytynyt rahoituslain mukaisesti. Näin ollen se ei sovellu nyt kyseessä olevaan tilanteeseen, jossa päätös on tehty rahoituslain mukaisesti, eikä alueella ole siten jäänyt saamatta sille kuuluvaa rahoitusta. Säännös soveltuisi sen sijaan esimerkiksi tilanteeseen, jossa päätöksen jälkeen käy ilmi, että tarvekertoimien laskenta ei vastaisi rahoituslaissa säädettyä, koska esimerkiksi THL ei ole virheellisesti ottanut laskennassaan huomioon kaikkia laissa säädettyjä tietolähteitä tai kaikkia määräaikaan mennessä toimitettuja tietoja.

Valituksessa vedotaan THL:n hoitoilmoitusrekisteritietojen toimittamista koskevan ohjeistuksen olevan epäselvää. Valtiovarainministeriö yhtyy osittain alueen näkemykseen ja toteaa asiakastietojen kirjaamista ja toisaalta tietojen toimittamista THL:lle koskevan ohjeistuksen kokonaisuuden olevan eräiltä osin vaikeaselkoinen. Esimerkiksi potilastyötä koskevasta kirjaamisesta ja tietojen toimittamisesta THL:n rekisteriin ohjeistetaan erillisissä oppaissa (vrt. liite 9 ja liite 8). Tietojen toimittamisen osalta olennaista on, että alueen tulee osata soveltaa tietojen toimittamiseen kulloinkin voimassa olevaa, kyseessä olevaa vuotta koskevaa Hilmo-ohjetta. Alue vastaa myös tietojärjestelmiensä toimivuudesta ja yhteensopivuudesta siten, että toimitettavat tiedot ovat niistä vaadittujen määräaikojen puitteissa poimittavissa. THL:n ohjeita ja tietojen toimittamista koskevassa neuvonnassa voi käytännössä olla vielä kehitettävää. Tilanne koskee kuitenkin tasapuolisesti kaikkia hyvinvointialueita.

Valituksessa viitataan myös Varsinais-Suomen hyvinvointialueen tekemään tietojen täydentämiseen, joka on otettu huomioon vuoden 2025 rahoituksessa. Varsinais-Suomi on kuitenkin toimittanut täydennetyt tiedot THL:lle vuoden 2022 tietojen toimittamisella asetetun määräajan kuluessa.

Valtiovarainministeriö korostaa, että asiassa saadun selvityksen mukaan THL ei ole toiminut rahoituslain vastaisesti rahoituksen perusteena olevien tietojen huomioon ottamisessa tarvekertoimien laskennassa, vaan kaikkien alueiden osalta on noudatettu tietojen toimittamisen määräaika, ja sen jälkeen tulleita toimituksia ei ole enää otettu huomioon tarvekertoimissa.

Rahoituksen perusteiden laissa on oltava selviä ja kaikkia alueita tulee kohdella niiden soveltamisessa yhdenvertaisesti. Oikeudellisesti alue vastaa

diagnoositietojen toimittamisesta hoitoilmoitusrekisteriin THL:n ohjeistuksen mukaisesti tietojen toimittamiseen varatun noin puolentoista vuoden määräajan kuluessa. Hyvinvointialueiden rahoitus perustuu kulloinkin käytettävissä olevan vuoden tietojen osalta määräajan päättyessä rekisterissä olevaan tietoon. Koska jokaisen alueen tiedot vaikuttavat kaikkien muidenkin alueiden rahoitukseen, on erityisen tärkeää, että tästä laissa säädetystä periaatteesta pidetään kiinni, eikä rahoitus jää useiksi vuosiksi riippumaan mahdollisista joillakin alueella myöhemmin tehtävistä rekisteritietojen korjaamisista.

Rahoitusmallin toimivuuden kannalta rahoituskriteerien tietopohjan luotettavuudella on toki olennainen merkitys. Hyvinvointialueiden toiminnan ensimmäisinä vuosina aluekohtaisten tarvekertoimien perusteena olevissa diagnoositiedoissa on havaittu sellaista vuosikohtaista vaihtelua, joka ei välttämättä johdu alueen asukkaiden palvelutarpeiden muutoksista, vaan taustalla on esimerkiksi tietojen toimittamiseen liittyviä tietoteknisiä ongelmia sekä mahdollisesti eroavuuksia alueiden kirjaamiskäytännöissä. Valtiovarainministeriö jatkaa työtä rahoitusmalliin liittyvän tietopohjan luotettavuuden kehittämiseksi yhteistyössä THL:n, sosiaali- ja terveysministeriön ja hyvinvointialueiden kanssa.

Valtiovarainministeriö on pyrkinyt hallintolain mukaisesti selvittämään asiaa sen oikeudellisen luonteen ja tosiseikaston edellyttämässä laajuudessa. Asiassa ratkaisevaa on kunkin vuoden diagnoositietojen toimittamiselle hoitoilmoitusrekisteriin asetettu määräaika. Oikeudellisesti hyvinvointialue vastaa tietojen toimittamisesta määräajassa ja tietojärjestelmiensä toiminnasta myös siltä osin, että tietojen poimiminen on niistä mahdollista. Myöhässä toimitettujen tietojen tarkempi selvittäminen ei siten ole ollut perusteltua, koska niitä ei rahoituslain mukaan oteta huomioon rahoituksessa. Asian ratkaisemisen kannalta siten esimerkiksi lisäkuulemisella ei olisi ollut merkitystä.

Valtiovarainministeriö ei myöskään ota asiassa kantaa alueen arvioon määräajan jälkeen toimitettujen tietojen vaikutuksesta alueen vuoden 2025 rahoituksen määrään. Oikaisuvaatimukseen annetussa valtiovarainministeriön päätöksessä tuotiin kuitenkin esille se tosiasia, että rahoitusmallissa käytetään palvelutarpeen laskennassa yksittäisen henkilön sairauksien tunnistamiseen suurta määrää tietolähteitä, ja sairauksien yleisyydet muodostuvat siis monen tietolähteen perusteella. Koska henkilöllä voi olla useita kirjauksia samasta sairaudesta useissa eri tietolähteissä, ei käytettyjä sairauksien havaintomääriä ole mahdollista laskea suoraviivaisesti summaamalla tietolähdekohtaisia sairausmääriä yhteen. Siksi pelkästään hyvinvointialueen määräajan jälkeen toimittamien diagnoositietojen määrästä ei voi arvioida vaikutuksia rahoitukseen, koska yksittäistä asukasta koskeva tieto todennäköisesti on tullut huomioon otetuksi jo jonkin muun malliin sisältyvän tietolähteen tai jo toimitetun diagnoositiedon perusteella.

Valtiovarainministeriö toteaa, että rahoitusmallin läpinäkyvyyttä pyritään tältäkin osin jatkossa kehittämään. Aineistotoimitusten validoinnin tukemiseksi THL

julkaisee vuodesta 2025 lukien vuosittain maaliskuussa edeltävän vuoden tietoja koskevan ennakkollisen sairaustietotaulukon, jossa raportoidaan sairausluokkakokohtaiset havaintomäärät alueittain. Havaintomäärissä erotellaan kokonaishavaintomäärä ja pelkästään hoitoilmoitusrekisterien perusteella saatava havaintomäärä.

Valituksessa vedotaan siihen, että rahoituksen perusteena käytetyissä THL:n tilastoissa olevien virheiden vuoksi hyvinvointialueiden vuoden 2025 rahoitus ei ole turvannut kaikille alueille perusoikeuksien turvaamisen kannalta riittävää rahoitusta ja rahoitusperiaate ei ole tosiasiaassa toteutunut. Valtiovarainministeriö toteaa, että hyvinvointialueiden valtion rahoitus jaetaan hyvinvointialueille rahoituslain laskennallisten määräytymistekijöiden mukaan, joista euromääräisesti merkittävin on sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeeseen perustuva tekijä. Määräytymistekijät on pyritty laissa säätämään siten, että niissä mahdollisimman hyvin otettaisiin huomioon myös palvelutarpeiden eroista ja alueellisista olosuhteista alueilla aiheutuvat palvelujen järjestämisen kustannukset. Rahoitusmallin käytännön toimivuutta seurataan valtiovarainministeriössä perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla (PeVL 17/2021, s. 23, kohta 96). Rahoitusmallissa yksittäisen hyvinvointialueen asukkaiden perusoikeuksien toteutuminen turvataan kuitenkin aina viime kädessä rahoituslain 11 §:n mukaisella lisärahoituksella. Mainitun säännöksen mukaan alueelle on myönnettävä lisärahoitusta tilanteessa, jossa valtion rahoituksen taso muutoin vaarantaisi alueen asukkaiden säännöksessä mainittujen perusoikeuksien toteutumisen. Keski-Suomen hyvinvointialue ei ole hakenut lisärahoitusta.

Valtiovarainministeriössä valmistellaan parhaillaan rahoituslain muuttamista koskevaa esitystä, johon sisältyvien lakimuutosten on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2027. Esitykseen sisältyisi rahoituslain 14 §:n 4 momentissa edellytetty palvelujen tarvetta ja kustannuksia kuvaavien tarvetekijöiden ja painokertoimien päivittäminen, joka tulee tehdä THL:n tutkimukseen perustuen vähintään neljän vuoden välein. Tarvemallin päivityksen yhteydessä voidaan osaltaan selkeyttää sääntelyä myös siltä osin, mitä diagnooseja ja millä tavalla otetaan jatkossa huomioon rahoituksessa. Valtiovarainministeriö korostaa kuitenkin, että rahoituksen määräytymisessä on noudatettava kulloinkin voimassa olevaa lainsäädäntöä ja lain soveltamisessa alueita on kohdeltava yhdenvertaisesti.

Osastopäällikkö, ylijohtaja

Ville-Veikko Ahonen

Finanssineuvos, yksikön päällikkö

Tanja Rantanen

Liitteet

Liite 1. Keski-Suomen hyvinvointialueen valitus

Liite 2. Valtiovarainministeriön päätös 5.6.2025 Keski-Suomen hyvinvointialueen oikaisuvaatimukseen

Liite 3. Keski-Suomen hyvinvointialueen oikaisuvaatimus

Liite 4. Valtiovarainministeriön päätös 20.12.2024 hyvinvointialueille maksettavasta vuoden 2025 rahoituksesta

Liite 5. THL:n selvitys 12.3.2025 valtiovarainministeriölle

Liite 6. THL:n selvitys 17.4.2025 valtiovarainministeriölle

Liite 7. THL:n selvitys 27.5.2025 valtiovarainministeriölle

Liite 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon hoitoilmoitus 2020 -ohjeistus

Liite 9. Potilastiedon kirjaamisen yleisopas

VN/24846/2025-VM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: